

1933:

Az ember tragédiája első szabadtéri előadása

A szegedi szabadtéri játékok és Az ember tragédiája szabadtéri előadásának gondolatát a Délmagyarország éveken át érlelte. A Magyar Passio szabadtéri előadása után a Délmagyarország szerkesztője gróf Klebelsberg Kunó figyelmébe ajánlotta, hogy a második darab, amelyet elő kellene adni. Az ember tragédiája nemcsak világirodalmilag is kimagasló irodalmi értékei, hanem azok miatt a nagy lehetőségek miatt is, amelyeket szabadtéri előadás szempontjából ez a magyar remekmű nyújt. Az érvelés helyességét Klebelsberg elismerte, de az előadás miatt aggodalmaj voltak. A szegedi játékok jelentőségének ünnepi méltatása alkalmából ezen az egy előzményen kívül csak azokat az eseményeket foglaljuk itt írásba, amelyek Az ember tragédiája első szabadtéri előadását az előadás évében, tehát 1933-ban előzték meg.

Április 22-én Pásztor József beadványt intéz a polgármesterhez, amelyben egységes és átgondolt idegenforgalmi program megkoncipálására és megvalósítására tett javaslatot s amelyben a következő konkrét indítványok voltak:

1. Építse ki a város a minden osztályt kioldító módon elhelyezni tudó muzeumot.
2. Létesítsen strandfürdőt.
3. Allitson fel nagy városi zenekart.
4. Város és társadalmi hozzájárulással gondoskodjék arról, hogy a szegedi futballcsapat országos viszonylatban is a legelső között állhasson.
5. Élénkítse és tökéletesítse jelentékenyen a színházi életet és tetőzze be mindezt közreműködéssel „annak a mozgalomnak az állandósítása körül, amely a szabadtéri előadások magyarországi városává Szegedet akarja tenni.”

Április végén a Délmagyarország és a Szegedi Friss Újság beadvánnyal fordult dr. Somogyi Szilveszter polgármesterhez, amelyben bejelentik, hogy

augusztusban a Dóm-téren szabadtéri játékokat akarnak rendezni.

kérik a tér átengedését, továbbá a város támogatását. Május 2-án megérkezik a két újsághoz a polgármester végzése, amely a többi között a következőket mondja: „Magas művészi színvonalon álló szabadtéri előadásokat és etnográfiai érdekességek bemutatását az idegenforgalmi propaganda leghatékonyabb ténvénzőjének tartom és ezért örömmel üdvözlöm a kezdeményezést és megfelelő hatósági támogatásban fogom részesíteni és erre az idegenforgalmi hivatalt már is felhívom.”

Ezután a végzés után következett be Pásztor József szerkesztő látogatása vitéz dr. Shvoy Kálmán akkori vegyesdandárparancsnoknál. A program nagyjából már ekkor készen állt. Különböző közbelépések történtek, a két újság vezetősége azonban kifejtette, hogy tántoríthatatlanul megmaradnak amellett, hogy az augusztusi játékok keretében egyrészt azért, mert hatalmas szabadtéri lehetőségek vannak, másrészt azért, mert

1933-ban volt Az ember tragédiája első előadásának ötvenedik évfordulója.

Madách remekét adják elő. A zenei programnál úgy döntöttek, hogy Kodály Zoltánt adják elő abból az alkalomból, hogy a világhírű zeneszerző akkor töltötte be ötvenedik életévét.

Julius 20-án foglalkozott a tanács azzal a beadvánnyal, amely a Délmagyarországtól és a Szegedi Friss Újságtól érkezett a városhoz. A kérvény az időközben megalakult első évi teljes rendezőbizottság pótkérvényével egészítette ki, amelyben ötezer pengő veszteség-garancia megszavazását kérte. A tanács azonban kimondta, hogy a kérelmet nem támogatja és a kisgyűlés elé elutasító javaslatot terjeszt. Julius 22-én, tehát 24 órával azután, hogy a tanács határozata nyilvánosságra került, vezércikk jelent meg a Délmagyarországban, amely a tanácsi álláspont tarthatatlanságáról

sorakoztatott fel érveket. Ugyancsak július 22-én összeült a kisgyűlés, amely egy szavazat ellenében — Dobó Imrénnek hívják, aki a játékok ellen szavazott — kimondta, hogy a kérelmet teljesíti és az ötezer pengő veszteség-garanciát a város terhére vállalja. Augusztus 13-án olyan felhívás jelenik meg Szeged közönségéhez, amelyen még nem jelent. Ez a felhívás kéri Szeged közönségét, hogy alberletbe kiadható szobáját mindenki jelentse be, mert lakáskatasztert kell csinálni s az előre láthatóan nagyszámban érkező idegenek elhelyezéséről gondoskodni kell.

A szabadtéri játékok, amelyek már a következő évben, tehát 1934-ben bekerültek a világsajtóba, élénken foglalkoztatják az első évben is különösen a megszállott magyar területek lapjait. A Temesvári Hírlap például igen meleg hangon foglalkozik a Szegeden készülő eseményekkel.

Augusztus 15-től 24-ig megjelennek az első támadó cikkek a szabadtéri játékok ellen. Szeptember 7-én, az augusztusi kisgyűlésen dr. Pálffy József polgármester a kisgyűlés tagjainak egyhangú lelkes éljenzése mellett bejelentette, hogy a szabadtéri játékok lezajlottak és hogy hatalmas sikert hoztak.

Az előkészítésnek eddig nyilvánosságra nem hozott részletei a következők:

Pásztor József első lépése az volt, hogy felkereste dr. vitéz Shvoy Kálmán altábornagyot, aki akkor aktív vegyesdandárparancsnok volt és azt a kérdést intézte hozzá, hogy abban az esetben, ha volnának Szegeden a város támogatásával ismét szabadtéri játékok, támogatná-e ezt a nagyjelentőségű mozgalmat azzal, hogy a katonasággal felépíttetné a színpadot és a nézőteret. Az altábornagy kijelentette, hogy a gondolatot a maga részéről üdvösnök és a város érdekében valónak tekinti, megvalósítása érdekében támogatását megadja, előterjesztést tesz tehát a hadügyminiszternek, aki bizonyosan megadja az engedélyt. Az altábornagynak ezzel az ígéretével Pásztor elintéztettné tekintette a legnehezebb kérdést, amely a rendezés elé hárult. Ezután megalakította a rendezőbizottságot, amely rajta kívül a következőkből állt: dr. Balogh István plébános, Rácz Antal, a Friss Újság kiadója és dr. Hunyady Vas Gergely ügyvéd, a Friss Újság felelős szerkesztője. Ezután felkereste Pásztor dr. Somogyi Szilveszter polgármestert és kifejtette előtte, hogy milyen kulturális, pénzügyi, városfejlesztési okok teszik szükségessé, hogy a klebelsbergi kezdeményezést folytassák Szegeden. Somogyi polgármester, aki pedig nagy-konceptiójú ember volt, arról, hogy a játékokat a város rendezze, vagy hogy részt vegyen egyáltalán a rendezésben, vagy veszteség-garanciát vállaljon, hallani sem akart. Több tárgyalás következett, majd szabadságra való elutazása miatt a rendezőbizottságot hívott egybe szobájában. Ezen az értekezleten a polgármesteren és Pásztor Józsefen kívül résztvett dr. Pálffy József akkori helyettes polgármester és kultúrszenátor, valamint Skultéty Sándor városi főszámvevő is. A megbeszélés eredménye az volt, hogy a város veszteség-garanciával sem támogatja a kezdeményezést, de erkölcsileg a rendezőség mellé áll. Somogyi Szilveszter polgármester egy-két nappal ezután elutazott szabadságára. Pásztor ekkor Baranyai Tibor akkori főispánt kereste fel és közölte vele a polgármesterrel folytatott tárgyalásai eredményét, valamint Shvoy altábornagy ígéretét a tribün és a színpadépítésre vonatkozólag. Pásztor arra kérte a főispánt, hogy terjessze az ügyet a kisgyűlés elé. Baranyai Tibor a kérelemmel ezzel válaszolt:

— Hogy legyenek-e Szegeden szabadtéri játékok, vagy sem, van olyan nagyfontosságú kérdés, hogy miatta kisgyűlést összehívjam... ahnyival kevésbé látok ebben sérelmet Somogyi Szilveszterrel szemben, mondta Baranyai, mert ő már elutazott szabadságra...

Baranyai Tibor főispán azonnal intézkedett a kisgyűlés összehívása ügyében.

A rendezőbizottság a rendezés munkáját Hont Ferencre bízta.

A munka egyre nagyobb léptekkel haladt előre. Julius végére befejeződtek a szer-

vezési munkálatok és készen állott a teljes művészeti és technikai apparátus. Több műszaki szemle után megállapították a színpadelhelyezést és a technikai felszerelés módjait. A templom terraszán két dimenziós színpadot emeltek, mert a rendezői elgondolás a Tragédiát formailag misztériumnak fogta föl és a középkori misztériumok tradícióinak megfelelően emeletes színpad felső részén játszotta a mennyországot és alsó részében a földi paradicsomot. A terrasz lépcsőzete előtt még három különböző nagyságú színpadot emeltek. A rendezői elgondolás a Tragédiát nyolc színre osztotta és az egyes képek díszleteit vetítősínpadra vetítette. Megkonstruálták a nézőteret is, méghozzá kétezeröttszáz ülőhelyre és kétezer állóhelyre. A rendezőbizottság a Tragédia főszerepeit a legkiválóbb színészekre osztotta. Éva szerepére Tóth és Annát, Adám szerepére Lehota Árpádot, Lucifer szerepére Táray Ferencet kérték fel, míg a többi szerepet Gál Gyula, Bartos Gyula Derék János, Herczeg Vilmos, Czobor Imre vállalta. A rendezőség leszerződtette a Szentpál-táncsoprotot. Háromszáz tagu statisztéria és hatvan tagu zenekar egészítette ki a szereplőgárdát...

Igy következett el többhónapos előkészület és lelkes munka után 1933. augusztus 26-án a szegedi Dóm-tér csodálatos és felejthetetlen ünnepe. Szinte nem várt érdeklődés nyilvánult meg az előadások iránt. Az első két előadás jegyei napokkal előbb elkelték, filléres vonatok érkezését jelentették. A külföldi sajtóban is egyre több hang hallatszott Szegedről. A premier óriási sikert jelentett. A fenséges szépségű Dóm-téren a Tragédiát zsufolt tribün nézte és áhította végig. A Dóm-téri előadás sikere igazolta a rendezőbizottság elgondolását és törekvését. Másnap, huszonhetedikén megismételték ugyancsak zsufolt tribünök előtt a Tragédiát, harmadnap Liszt Szent Erzsébet legendáját adta elő a Szegedi Dalárda és Oratórium Egyesület, a Szegedi Polgári Dalárda, a szimfonikus zenekar, valamint a szólisták: Báthly Anna, Elek Szidi, Maleczky Oszkár, Tóth Lajos. A Liszt-oratóriumot Antos Kálmán dirigálta nagy sikerrel. Augusztus 30-án a budapesti filharmonikusok vendégszerepeltek a téren, miután előtte való napon harmadszor ment zsufolt tér előtt a Tragédia. Az előadásokat a magyar politikai, művészeti, társadalmi élet sok kiválósága nézte végig. A filharmonikusok koncertjét azonban a rossz időjárásra való tekintettel a színházban kellett megtartani. A koncertnek így is óriási sikere volt. A dirigenseket, Dobnányi Ernőt és Kodály Zoltánt a közönség hosszasan ünnepelte.

1933. emlékezetes dátum marad Szeged történetében. Akkor találkozott Szeged először a világhírral.

Az ünnepi hetek teljes proramja

Augusztus 1, 2 és 4-én: Az ember tragédiája kerül színre a Dóm-téren, augusztus 8, 9 és 11-én a Bizánc-ot, Herczeg Ferenc szabadterre átdolgozott színművét mutatják be, augusztus 14, 15, 16-án pedig a János vitéz kerül bemutatásra. Az előadások kezdete pontosan 8 óra 10 perc.

Augusztus 2-án délelőtt fél 11 óra tájban a kerékpáros csillagura beérkezik a városháza elé. Délben díj és plakettkiosztás.

Augusztus 2-án délután fél 4 órai kezdettel a felsővárosi KEAC-pályán motorkerékpárverseny lesz.

Augusztus 5. Havi Boldogasszony-bucsu Alsóvároson. Megtekinthető az alsóvárosi templom kincses muzeuma is.

Augusztus 15 és 16-án rendezik meg Szegeden a Vidéki Kereskedelmi Testületek V-ik Országos Kongresszusát.

Augusztus 15-én és 16-án a szegedi ruházati szakosztály az ipartestületben divatbemutatót rendez a rokonszámok bevonásával.

Augusztus 16-án délelőtt 10 órakor a Magyarországi Könyvnyomdai Munkások Egyesülete szegedi kerülete díszközgyűlést tart, Bárd Jósika ucca 21 szám alatt.

Augusztus 1—16-ig képzőművészeti kiállítás, az új iparcarnokban.

A Kulturpalotában mindennap megtekinthető a régiségár (Móra Ferenc világhírű leletei) és a képtár hétköznapiokon délelőtt 10—12-ig, délután 3-tól fél 8-ig, a játéknapokon délelőtt 9—11-ig, délután 3—fél 8 óráig.

A Somogyi-könyvtár nyitva van mindennap 10—12 óráig.